

A: miljø

Collective Impact: Kommuner og lodsejere har bøvl med at nå vandmiljømål

DEBAT

26. november 2019 kl. 1:00 | 0 kommentarer

Etablering af flere vådområder er en del af Landbrugspakken fra 2015. Men bureaukrati gør opgaven alt for svær, skriver Søren Møller. [Foto: Linda Kastrup/Ritzau Scanpix]

DEBAT: I årevis har kommuner og lodsejere haft svært ved at nå politiske mål for vandmiljøet. Rammer og metoder står i vejen, skriver formand Søren Møller fra Collective Impact.

Nyt job i det politiske Danmark?

Følg Altinget: karriere

Af Søren Møller

Formand, Collective Impact

Der foregår lige nu politiske forhandlinger om vandmiljøindsatsen.

De nuværende forhandlinger tager udgangspunkt i, at regeringen vil skærpe kravene til landbruget, fordi der i Landbrugspakken fra 2015 ikke er etableret så mange vådområder og minivådområder for at reducere kvælstof som forventet.

Den senere tid viser, at sikkerhed om mål for vandmiljøet er en dagsorden, som ikke kan adskilles fra vandlidende landbrugsjorder og oversvømmede kældre.

Grødeskæring er en isoleret løsning på afvanding, ligesom efterafgrødekrav er det på kvælstofreduktion.

Men vi har et enormt behov for langsigtede landskabsplaner for vandmiljø, klima og natur.

Politiske mål rammer ikke virkeligheden

Kommuner og lodsejere har i årevis bøvl med at nå politiske mål for vandmiljøet. Men der mangler rammer og metoder til at gøre det på måder, som giver mening i den virkelige

verden.

Det skal vi gøre op med nu. Og hvis vi gør det rigtigt, kan vi bruge vandmiljøindsatsen som anledning til at løse mange andre problemer og endda opnå et samfundsøkonomisk overskud.

Det viser erfaringerne fra genopretningen af Skjern Å.

Der er to ting, som vi lige skal huske: resultaterne af samspillet mellem landbrug, naturgrundlag, hydrologi og klima lader sig ikke opgøre i årlige effekter, og derfor er det fornuftigt at kigge på vandmiljøindsatsen over en længere årrække.

Går det skidt ét år, er det ikke et troværdigt generelt billede.

Siden 1990 er den klimanormaliserede udledning af kvælstof næsten halveret – med udsving undervejs. Men alligevel er vi ikke i mål!

Vi står ved en skillevej

Hvad gør vi så nu, hvor de lavtliggende frugter tilsyneladende er høstet, og kvælstofreduktionen er udjævnet gennem de senere år?

Ved at gøre mere af det samme, så kommer vi ikke i mål.

Vi står ved en skillevej. Den skillevej handler om, at de fleste lodsejere gerne vil bidrage til bedre vandmiljø, fordi det giver mening – ikke fordi de får presset myndighedsplaner ned over hovedet, som skaber modstand og en følelse af manglende anerkendelse for at løfte nationale forpligtelser.

Skræmmebilledet er hollandske og tyske tilstande, hvor dialogen mellem landmænd og myndigheder er gået i hårdknude, og landmænd lige nu demonstrerer i traktorkonvojer.

Et virkelighedstjek fra Vejle Kommune

Både landbruget og kommunerne har i pressen været kritiseret for, at der på nuværende tidspunkt ikke er leveret mere på de såkaldte kollektive virkemidler – minivådområder, vådområder og skovrejsning.

Det er også kommet frem, at de statslige administrative rammer var for længe om at komme på plads og desuden ikke fremmer en hurtig proces fra ansøgning til etablering.

Et konkret eksempel er Vejle Kommune. Til trods for at der bliver arbejdet intenst med at etablere vådområder i forvaltningen, er der store udfordringer med at nå målene i vandplanerne.

Det skyldes primært stort bureaukrati omkring vådområdeordningen, utilstrækkelige erstatningsmuligheder til lodsejere, lodsejersmodstand og for høje fosforudledninger.

Samme billede gør sig gældende for minivådområder, hvor der ved udgangen af 2018 var givet tilladelse til etablering af 2 minivådområder, hvoraf det ene ikke gennemførtes alligevel.

Det andet minivådområde på 0,62 ha er allerede gennemført og vil fjerne ca. 0,3 tons kvælstof årligt.

Én procent er nået

Det var den daværende regerings plan, at der etableredes minivådområder i oplandet til Vejle Fjord med effekt på fjernelse af 33,6 tons kvælstof inden udgangen af 2021 (hvoraf 1 procent altså var nået ved udgangen af 2018).

Det reelle behov er på 51,7 tons. Den resterende indsats er udskudt til efter 2021.

Vandopland Lillebælt/Jylland [9 kommuner] har for flere år siden i en erkendelse af, at de ikke kan nå målsætningerne, peget på en række forhold, der set fra deres synspunkt kunne fremme arbejder med vådområdeindsatsen:

Synergiprojekterne, som omfatter natur- og klimaforhold sammen med vådområdeindsatsen, fremmes.

Større jordfordelinger opkøbes på vådområder, således at langt flere arealer inddrages til fordel for landbruget lokalt. Der er efterhånden et stort behov for jordfordeling – også for ejendomme som ikke direkte er part i vådområdeprojekter. En statslig jordfond kan fremme jordfordeling og virke som en katalysator for vådområdeprojekter. Vi opfordrer staten til at investere massivt i at opkøbe jord, som kan bruges til formålet

Multifunktionelle områder

Danmark er et lille land. Derfor må vi tænke nyt, hvis vi skal udnytte arealerne bedst muligt.

Kommunerne mærker det hver dag, når der skal findes plads til nye vådområder, klimatilpasning, friluftsliv, byudvikling og natur.

Der er ganske enkelt brug for, at arealerne rummer flere funktioner på samme tid, og det er der principielt gode muligheder for. Men i virkelighedens verden støder principperne på barrierer fra lovgivning og administration.

Men når nu alle kan se det fornuftige i en ny og helhedsorienteret brug af landskabet, skulle vi så ikke prøve at samle kræfterne og gøre drøm til virkelighed?

Næste artikel

R om kvælstof-forhandlinger: Vi skal have sikkerhed om mål for vandmiljøet

Bureaukratiet gør opgaven svær

Ud fra det ønske pegede de 13 Collective Impact-parter på behovet for at tænke på tværs af kasser i en henvendelse i 2017 til daværende miljø- og fødevarerminister og miljø- og

fødevarerordførerne.

Pengene til vådområderne kommer overvejende fra EU's landdistriktsprogram, og de skal og kan ene og alene anvendes med det formål at fange kvælstof og fosfor, inden det strømmer ud i vores kystvande.

Det kan ikke udelukkes, at vådområderne allerede i dag også gør lidt gavn i forhold til klimatilpasning, natur og rekreative aktiviteter.

Det kan dog teknisk set gøres meget bedre, hvis vådområderne blev konstrueret med det tredobbelte formål at fange kvælstof til daglig, være udflugtsmål og holde på store vandmængder, når der er behov for det.

Det vil med dagens lovgivning kræve investering fra tre kasser. Det er i bedste fald kompliceret og i værste fald umuligt.

Det skal gøres lettere at få flere funktioner ind på de samme arealer, og det bliver ikke hverken to eller tre gange så dyrt.

Initiativer begraves

Ådalene ligger ikke ubenyttede hen. De ejes og dyrkes i varierende omfang af landmænd, som de senere år har kæmpet med stigende grundvandsstand, stigende nedbørsmængder og forsumpning.

Jordlodderne i ådalene er af historiske årsager ofte små, og de er derfor svære at behandle med de stadig større og tungere maskiner.

Der er ikke udsigt til, at det bliver lettere fremover at få en rentabel forretning ud af de lavtliggende arealer. Nærmere tværtimod.

Mange lodsejerne er interesserede i projekter i ådalene, og der er mange forskellige ønsker til løsninger. Nogen vil sælge, andre leje ud, en tredje vil have dyr på arealerne, og så videre. Men det er meget svært at imødekomme, når tilskudsreglerne og projektkasserne ikke passer sammen.

Genopretningen af Skjern Å

Skjern Å-projektet er Danmarks hidtil største naturgenopretningsprojekt og blev gennemført i perioden 1999-2003 for at genskabe åens rensende effekter og forbedre området rekreative værdier.

Projektet genslyngede den tidligere udrettede Skjern Å og omdannede ca. 2.200 ha afvandede lavbundsarealer til våde enge, rørsump og sø.

Resultatet er en god forretning for samfundet med netto benefits på knap 238 millioner kroner. Det skyldes gevinster ved adgang til friluftsliv, tilbageholdelse af kvælstof, fosfor og okker, forbedret lystfiskeri og øget biodiversitet [Dubgaard 2018].

Fremtidens multifunktionelle ådale

I det åbne land har ådalene de allerstørste potentialer for synergieffekter gennem udviklingen af holistiske og samfundsøkonomiske løsninger, der kan gavne landbrug, klima, turisme, bosætning og rekreative muligheder.

De løsninger, der udvikles for ådale, kan anvendes i og vil få stor positiv indvirkning på det åbne land generelt.

En helhedsorienteret indsats i vores ådale baseret på lokal inddragelse er det kvantespring, som også kan sikre fremtidens vandmiljøindsats. Skal vi se at komme i gang?

Når statsministeren taler om en jordreform, så er det vigtigste, at man skaber rammer for helhedsorienterede, lokale løsninger med udgangspunkt i landskabets beskaffenhed, fremfor stive regler uden blik for synergi mellem miljø, klima, natur, landbrug, friluftsliv og landdistriktsudvikling.

Det ved vi fra fire demonstrationsprojekter i Collective Impact: Det åbne land som dobbelt ressource.

[Vandmiljø »](#)[Collective Impact »](#)[Søren Møller »](#)

debat@altinget.dk

FAKTA

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning.

Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Debatindlæg kan sendes til debat@altinget.dk.

KARRIERE

[Se alle »](#)

IT-chef til trafikselskabet Movia

Frist: 01/12-2019

[TOP](#)

Vestforbrænding søger direktør med fokus på grøn omstilling

Frist: 29/11-2019

INDRYK JOBANNONCE

MEST LÆSTE ARTIKLER

1. Alternativet: Metrogæld skal ikke diktere Københavns byudvikling

2. Enhedslisten vil have ny grøn fond på finansloven

3. Wermelin varsler forbud mod Roundup i private haver